

IRIMA

REVISTA MENSUAL
DE CRENTE GALEGOS
ANO XLI
Nº 1046

De febreiro a
marzo de 2023

Benia quen constrúa
a paz!

Como vivir sen vi- ven- da?

O trasno

Daniel López Muñoz

Sabucedo como metáfora (ou “a peli pendente”)

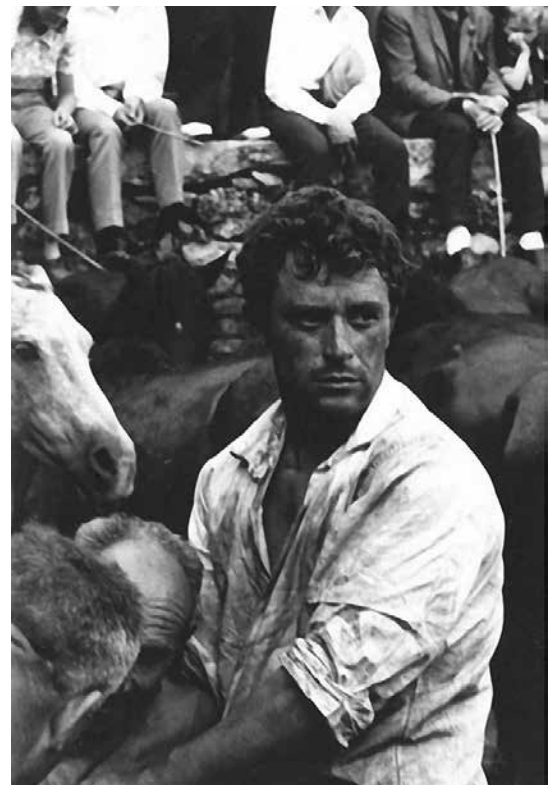
Quizais desde Madrid, Sabucedo é só parte dunha película de boa factura. Fotogramas dun *western* hispánico. Para ser máis precisos, dun *Northwestern*. E como manda o manual de estilos de tal xénero cinematográfico, latexa por baixo un inevitablemente impulso de conquista civilizatoria – “urbanizadora”, nunha posible actualización dese xénero sobre un territorio profundo e salvaxe.

Como nos recordaba hai ben pouco o profesor Cabada Castro, a “rapa” como tal é o que se realiza no curro, pero precedida da “baixa”, cando desde arriba dos montes se van conducindo as greas monte abaixo, percorrendo grandes distancias. E que “non poucas destas greas habitan xustamente na zona do Campo das Rosas, na proximidade do coñecido pico dos Aguillóns”, o emprazamento dun dos futuros parques, por máis que os animais ceibos é evidente que percorren os montes todos da redonda, agora en serio perigo de desnaturalización e civilizatoria invasión de pistas, *caterpillars*, subestacións, tendidos, secura de mananciais e ruído perpetuo.

Desde a Asociación Rapa das Bestas de Sabucedo (a foto histórica é da súa web) non cansan de denunciar o tremendo golpe da instalación de macroeólicos neste territorio de bestas ceibas e aloitadores en nobre corpo a corpo. Comezaron hai dous anos a tramitar a declaración de Ben de Interese Cultural (BIC) inmaterial para a rapa. Sorprende a lentitude da tramitación dese expediente de protección, comparado coa axilidade coa que se tramitan os permisos dos muíños que, agora si, co permiso do Quixote, son xigantes.

Para nós, os *indíxenas galegos*, as bestas e a rapa son cultura e paisaxe emocional, patrimonio benquerido, parte de nós. A civilización son catro parques eólicos, vinte e nove muíños de 260 metros de altura, 96.6 megawattios e unhas enormes infraestruturas de evacuación cara á meseta. Os beneficiarios chámanse Green Power, Naturgy, Wind Premier e a famosa Greenalia, onde é directiva unha ex-conselleira de medio ambiente do goberno Feijoo.

Estivo moi ben o de Sorogoyen nos Goya, facendo súa a protesta de Sabucedo. Pero estaría mellor que fixese agora un *antiwestern*, tipo daquel *Bailando con lobos*, de Costner, adoptando o punto de vista dos colonizados, dos que habitan o territorio de sacrificio, dos que, da civilización, reciben depredación a cambio de nada. Dos indios, para entendérmonos.

É necesaria a Lei de Garantía Integral da Liberdade Sexual?

Antes de nada, franqueza: o texto da Lei de Garantía Integral da Liberdade Sexual ten fallos, tal como se puxo de manifesto en diversos medios, faladoiros e artigos de persoas expertas. Pero non invalidan o acerto e a oportunidade de legislar sobre esta materia.

Non podemos perder de vista o punto de partida. Cómpre lembrar a sentenza en primeira instancia daquela violación por parte de seis homes (dos que unha parte traballaban para as Forzas e Corpos de Seguridade do Estado) nas festas do San Fermín en 2016. Aquel escándalo fixo que se nos revolvesen as entrañas e que saísemos ás rúas en masa. Naquela sentenza desbotábase o emprego polos acusados de violencia ou intimidación (condición necesaria para o delito de agresión) e condenaba cun tipo penal máis leve, o de abuso sexual agravado con prevalemento. Aceptábase así, en gran parte, a tese da defensa da “manada”.

A chamada “Lei do si é si” responde á necesidade de, por unha parte, ampliar o marco legislativo existente introducindo conceptos como consentimento expreso, submisión química etc., que forman parte da nosa realidade e que ata agora non tiñan cabida na lei penal; e, por outra, e isto é relevante, aínda que non se fale apenas, máis aló do castigo penal que hai que aplicar, dispoñer de medidas de protección e acompañamento para as vítimas.

Púxose o foco e engordouse o bulo de que esta nova lei servía para “deixar libres moitos violadores”. A nova lei non reduciría en xeral as penas, sempre que, como recoñecen reputados xuristas como Martín Pallín, se aclarase e mantivese que lle resulta de aplicación a disposición transitoria segunda do Código Penal, que establece con carácter xeral que se a pena imposta pola lei anterior se pode impoñer tamén coa nova, non se debe modificar a conde. En todo caso, como recoñecen esas mesmas voces expertas, a aplicación do Tratado de Istambul, integrando todos os delitos nesta materia como agresión sexual, facía necesario rebaixar os mínimos dalgunhas penas para que os xuíces puidesen dispoñer dunha marxe máis ampla para individualizalas. Isto, xunto coas súas consecuencias, debía explicarse con antelación.

A interpretación nos xulgados foi diverxente. Houbo convictos que se beneficiaron. Pero fálase menos dos que mantiveron a súa condena. Un caso rechamante deste segundo grupo foi protagonizado por un dos delincuentes da “manada”. En todo caso, esa é tarefa de xuíces e maxistrados e sería un erro avaliar os efectos que produce unha lei, sen agardar a que esta se asente no ordenamento xurídico.

Cos seus erros e acertos, estamos diante dunha lei necesaria e lexítima, que superou un longo procedemento previo á súa aprobación. Revisada por varios ministerios, por consellos consultivos, polo Consello Xeral do Poder Xudicial, polos letrados das Cortes e polas súas dúas cámaras. Non querer recoñecer este feito é ignorar os procedementos e responsabilidades compartidas do proceso de legislar en democracia.

Cos seus erros e acertos, estamos diante dunha lei necesaria e lexítima, que superou un longo procedemento previo

Hoxe a moderación está nas esquerdas

A día de hoxe, a moderación, a sensatez, o siso e o sentido do equilibrio aniñan nas esquerdas; e o extremismo, a desmesura, o radicalismo e a crispación son o millo que as dereitas teñen no seu hórreo. Iso creo, polo visto e polo que vou vendo.

Se observamos as medidas políticas, de xestión e de comunicación coa cidadanía que os gobernos das dereitas e das esquerdas aplicaron neste país ante problemas e conflitos, dos máis graves que sufrimos nos últimos vinte anos, parece que a cousa é así.

As dereitas, con Mariano Rajoy á cabeza, botáronlle gasolina ao “incendio” catalán: desde o recurso contra o Estatuto de Cataluña, aprobado legal e lexitimamente por todas as institucións atinxidas, ata a utilización do 155 ao berro de “¡A por ellos!”, pasando por execrables campañas máis anticatalás ca outra cosa. Evidente radicalismo e desmesura, que veñen sendo pais da crispación e semente de arredismo.

As esquerdas, con todas as dificultades e insuficiencias que se queira, abriron un espazo ao diálogo e á negociación con Cataluña, que encarrilou un conflito político para procurar saídas pola vía política, pacífica e democrática. Claro exercicio de moderación, sensatez e intelixencia.

Diferenza semellante pódese observar nas medidas implementadas para responder ás crises económicas dos últimos quince anos, por exemplo. Ante a do 2008, as dereitas responderon cos aqueles recortes do *austeridazo*: rescatar os bancos con cartos públicos e embridar e reprimir a contestación cívica con instrumentos como a lei mordaza, sen ir máis alá. Mostra diáfa-

na do extremismo neoliberal, xerador de pobreza e crispación social.

Ante a crise do 2020, ben máis grave, poliédrica e dura, coa pandemia da covid-19, a guerra de Ucraína, a erupción do Tajogaite ou a desaforada inflación, a resposta das esquerdas foi moi outra: medidas moi difíciles, como a do confinamento, executadas con firmeza pero con explicacións públicas diarias, con sensatez. Ameazas e situacións económicas e laborais gravísimas foron abordadas con medidas de protección dos postos de traballo e das propias empresas, como os ERTE ou os créditos e axudas aos servizos públicos ou a protección social. Medidas que non puideron evitar carencias e sufrimento, pero que paliaron notablemente a difícil situación de millóns de persoas, evitaron unha catástrofe social e axudan hoxe á recuperación e a enfrontar os novos problemas.

A moderación e a medida son arestora das esquerdas; a radicalidade e o extremismo son das dereitas. O debate, a negociación, a confrontación política e programática e mesmo a convivencia e o equilibrio na discrepancia están hoxe nas esquerdas; a descualificación radical e a demonización do adversario (antipatriotas, anticonstitucionalistas, proetarras...), o disfemismo ou a hipérbole insidiosa, cando non a falsidade, crean ese espazo da crispación que as dereitas coidan o seu mellor caladoiro de votos. E poden acertar.

Teño para min que isto é o que, ao cabo, se xoga neste tan incerto ano electoral.

A moderación e a medida son arestora das esquerdas; a radicalidade e o extremismo son das dereitas

...pero a vaquiña polo que vale

Tino Santiago

IRIA

Quen é o responsable?

A práctica totalidade dos titulares de prensa do 8 de febreiro coincidiron en destacar as consecuencias da sentenza do Supremo sobre ENCE. Así puidemos ler que o Supremo “alonga”, “permite”, “prorroga”... que a planta de celulosa continúe na ría de Pontevedra. E é verdade, a decisión do TS provoca a continuidade da factoría, pero desvíase a atención do principal “*prorrogador*”.

A falta de coñecer a sentenza íntegra á hora de redactar esta columna, si que sabemos que o TS “**considera que se poden prorrogar as concesións anteriores á Lei Xeral de Costas de 1988..., sempre que consten informes ambientais favorables**”. **Non acepta o que dixera a Audiencia Nacional**, que non falaba tanto da legalidade dos prazos da concesión como de que se unha celulosa teña que estar, inevitablemente, en terreos públicos.

A sentenza é discutible, hai un voto particular e mesmo pode que acabe revisándose nos tribunais europeos, pero se cadra non deberíamos centrarnos tanto nun debate leguleio, interesante e importante, sen dúbida, que nos faga perder de vista a quen de verdade “alongou”, “permitiu”, “prorrogou”... a continuidade da planta de celulosa na ría de Pontevedra. A concesión a ENCE finalizaba en 2018. En 2013 a empresa solicitou unha **prórroga que o Goberno en funcións de Mariano Rajoy concedeu en xaneiro de 2016**. É por esa decisión, e non pola sentenza, que ENCE pasou a ter permiso para quedar na ría durante outros 60 anos, ata 2073.

Aquel Consello de ministros decidiu renovar a concesión porque quixo, non estaba obrigado por nada, foi unha decisión voluntaria, **unha decisión política**. Mesmo non sempre os populares tiveron esa posición. Uns anos antes da prorroga, o propio **Núñez Feijóo** propuña

no seu programa electoral de 2009 que se **ía rexenerar a “fachada marítima da marxe esquerda da ría de Pontevedra, o que incluía “o traslado de ENCE... dentro da comarca de Pontevedra”**.

O asunto pode que non estea pechado, pois chegou á UE, que non mandou parar, como na canción de Carlos Puebla, pero que viu posibles fallos na decisión. Isto pode abrir unha nova vía de reclamación e, mesmo, que o caso ENCE acabe no Tribunal de Xustiza da Unión Europea. Xa se verá cal é a decisión que se tome en Luxemburgo. Pero sexa cal sexa, daquela haberá que seguir recordando que se ENCE segue hoxe na ría de Pontevedra, é por unha decisión do PP, do goberno que presidía Mariano Rajoy.

É tan cativo o debate político en Galicia que parece que hai que destacar o obvio. Nos días anteriores á manifestación no Obradoiro contra os recortes na sanidade, o presidente **Rueda** e o conselleiro **Comesaña** descubrían con sorpresa que era unha *manifestación política*. Tanto como o de optar por unha fábrica contaminante. Iso si, son políticas diferentes.

Non deberíamos perder de vista a quen “alongou”, “permitiu”, “prorrogou”... a continuidade da celulosa na ría

O peto do Santo Antón

Rubén Aramburu

Cando hai poucos anos Enrique de Castro deixou de exercer como párroco en Vallecás, dedicouse sobre todo a cociñar, cousa que levaba facendo moito tempo. Cociñaba para a xente que tiñan acollida na casa: inmigrantes sen papeis, presidiarios, toxicómanos, mozos da rúa... Se a moitos cristiáns de hoxe en día lles contasen dun cura de boa familia que pediu ser enviado ao Vallecás dos anos 70, onde as chabolas conformaban o urbanismo da miseria, onde a heroína era o pan cotiá, onde o paro e a delincuencia estragaban a xente..., non o crerían. Son historias que non se contan, cousas de comunistas.

Enrique levaba a profecía no rostro, na voz e na acción. Soubo de malleiras na DGS e de días en Carabanchel, pero o que peor levaba era a persecución e criminalización dos rapaces que acollía e polos que loitaba sen acougo. Viñeron aquelas misas revolucionarias onde todas partillaban, onde ata musulmáns e ateos participaban. Viñeron tamén as condenas. Houbo amigos, moitos e bos: Xulio Lois, Padre Llanos, o bispo Iniesta... A policía infiltrábase nas asembleas comunitarias, e veña denuncias. Enrique pasou horas nas comisaría tentado liberar moita xente detida.

Marchou a mediados de febreiro. A súa morte apareceu en medios de todo

o Estado. Mais houbo un silencio escandaloso, sabedes onde?

O mércores de cinsas leo un comentario do Papa Francisco: "As cinsas pousan sobre as nosas cabezas para que o lume do amor prenda nos nosos corazóns". Enrique de Castro, cura *rojo* de Vallecás, viviu co corazón incendiado, coma Xesús.

O CARRABOXO por XULIO LOIS

COMO ME DESCRIBIRÍA VOSTEDE O TRIÁNGULO MÁXICO DO ENTROIDO? POIS É ALGO ASÍ COMO O DAS BERNUDAS: UN SITIO BO PARA PERDERSE!

XA QUITARON A PALABRA DISMINUÍDO DO DICCIONARIO E MAIS DA CONSTITUCIÓN AGORA SÓ FALTA QUITALA DA CABEZA DA XENTE!

O peto común

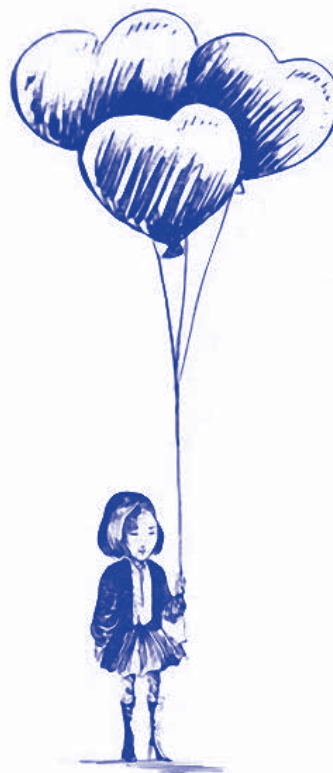
Teresa Souto Loira

IRIMIA

En clave de sororidade, podemos dedicarnos as seguintes verbas. "Podemos mercarnos flores, mercarnos libros e o que nos faga felices, podemos escribir o noso nome na area da praia, nun contrato de traballo ou nun poema revolucionario. Podemos falar con nós mesmas durante horas, coas amizades, coas compañeiras e apertar fortemente as nosas mans. Podemos bailar soas, acompañadas, con pandeiretas ou con guitarras eléctricas, podemos cantar, berrar e dicir cousas que outros non entenderán. E o máis importante é que podemos e debemos amarnos a nós mesmas mellor do que poden moitos outros." Porque deberíamos querernos hoxe o dobre, polos días que nos quixemos a metade.

WCMF

Rumores de esperanza

Xan Guillén Vázquez

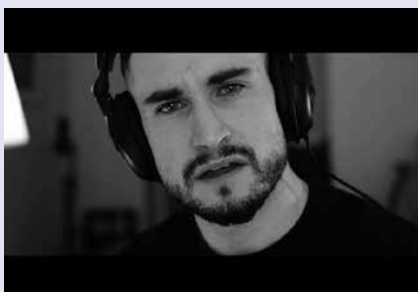
Hai veces que atopas con xente que paga a pena. De feito, ao longo da vida vas atopando persoas e persoas e sempre deixan algunha pegada en nós. O asunto difire cando a persoa que atopas é de hai tres séculos e chega a ti para descolocar certos prexuízos. No meu caso atopeime cunha muller forte e decidida do século XVII, que difire do que pensamos, que é unha muller e relixiosa da súa época. Trátase de Sor Juana Inés de la Cruz, unha escritora que cultivou todos os xéneros literarios da época con grande interese. Vivía en México e dende o seu convento traballou e investigou arreo dun xeito rigoroso. Escribiu a súa obra en castelán e náhuatl, xa que viviu en México. Unha muller do seu tempo que investigou, loitou polo coñecemento e que se esforzou por non caer nos estereotipos de muller, monxa e americana. Hai unha película que non é difícil de atopar en internet que se titula "Yo, la peor de todas", que paga a pena ver para coñecer algo da súa biografía. Déixovos un fragmento dun poema dela, que é un manifesto precioso e duro.

Hombres necios que acusáis
a la mujer sin razón
sin ver que sois la ocasión
de lo mismo que culpáis:

si con ansia sin igual
solicitáis su desdén
¿por qué queréis que obren bien
si las incitáis al mal?

IAGO GONZÁLEZ é un músico naronés e profesor no Conservatorio da Coruña; pasou por numerosos grupos de Ferrolterra tocando *rock*, *reggae* ou pop e acaba de publicar unha peza, “Noso son”, na que fusiona música galega e latina, gaitas con ventos metais e tumbaos de piano cubanos, cunha clara invitación ao baile. Iago tamén comparte contidos sobre poesía e improvisación teatral nas redes sociais.

**SOMOS
ROGA
COLECTIVA**

Neste novo ano 2023 naceu **ROGA**, colectiva de profesionais das ciencias sociais e humanísticas unidas para a defensa do patrimonio galego. Fronte á xentrificación, o abandono do rural e a desafección progresiva polo patrimonio cultural, ROGA propón un traballo conxunto coas comunidades locais galegas para elaborar novos discursos, a posta en valor e a divulgación do patrimonio.

Un novo libro de fotografía, *Fonmiñá (1985-2021)*, do estudoso e experto **EDUARDO OCHOA**, recolle a actividade desenvolvida polo Grupo Fotocinematográfico Fonmiñá durante os últimos 40 anos. Nesta obra, homenaxe aos que axudaron a tecer a memoria colectiva luguesa, recóllense imaxes dos séculos XIX, XX e XXI. O Grupo Fonmiñá naceu a mediados dos 70 en Lugo e organiza dende entón bienais de fotografía, a Semana Internacional de Cine de Autor e outras actividades relacionadas co cine e a fotografía.

A COMUNIDADE DE MONTES DE TAMEIGA

aproboou en asemblea extraordinaria, por unanimidade, a compra dos terreos lindeiros co monte comunal, ampliando deste xeito a súa extensión, e lanzou unha oferta de compra efectiva e inmediata fronte ao intento do presidente do Celta de Vigo de apropiarse do monte para facer un complexo comercial e deportivo.

Do 15 ao 21 de marzo celébrase a **Mostra Internacional de Cinema Etnográfico**, do Museo do Pobo Galego (MICE). Esta sétima edición centrarase na “rururbanía”, concepto definido en relación con aqueles espazos, continuos ou híbridos, xurdidos dun proceso de urbanización de lugares do rural, nos que xorde o conflito e o desencontro, mais tamén novas formas de resistencia, socialización do patrimonio e prácticas culturais.

A **AICA** (Axencia de Información e Control de Alimentos), que se ocupa de supervisar os contratos na cadea alimentaria, vén de publicar, por primeira vez, a lista trimestral de empresas sancionadas. 69 multas, entre as que aparecen InLeit (filial galega de Liasa) e Supermercados Froiz. No primeiro caso, 9000 euros por unha variación unilateral á baixa do prezo do leite contratado coas granxas; no segundo, por incumprimento dos prazos de pagos. É importante que se coñezan os nomes, pero tamén o sería que as cantidades coas que son sancionadas as disuadan de repetir estas prácticas.

E no Festival de Cine de Berlín tivo lugar a estrea mundial de dúas longametraxes rodadas en galego: **MATRIA** e **SICA**. Matria narra a historia de Ramona, a muller protagonista da curta premiada en Sundance, que deu orixe á longametraxe. Na Costa da Morte rodouse *Sica*, unha coprodución galego-catalá que narra a teima dunha moza de 14 anos co mar para que lle devolva o corpo do seu pai, logo dun naufraxio. Poderanse ver nos cines a partir, respectivamente, do 24 de marzo e do 19 de maio.

FUX AN OS VENTOS reuniu ao longo da súa andaina, que comezou no III Festival das San Lucas de 1972, preto de 30 compoñentes. MONCHO DÍAZ, *Moncho Fuxan*, un dos fundadores, faleceu este pasado mes de febreiro. A súa compañeira, Tareixa Novo, anunciou que pasados uns días quedarían para lembralo facendo as tres cousas que máis amaba: tomar un viño (tinto, por suposto), comer empanada de Monforte e botar unhas cantareas.

O primeiro, ter un teito

Ter un fogar axeitado, alcanzable, digno, é a base para que calquera persoa poida desenvolver a súa vida. Cando buscar unha vivenda é un camiño dificultoso e para moitos inaccesible, organizacións como “Provivienda” son necesarias para axudar a gozar dese dereito básico. Conversamos con Ana Pardo, traballadora social que forma parte do equipo de traballo desa entidade dende 2017.

Cóntanos, Ana, cal é o teu labor e como comezou nesta asociación.

Son a responsable de proxectos en Galicia. Comecei traballando con persoas sen fogar no Centro Municipal de Vigo. Consistía en atender emerxencias e fíxeno unha boa tempada. Despois, en temas de busca de alternativas habitacionais para xente con adicións ou problemas de saúde mental. O que se pretendía era proporcionar un espazo

estable que lles permitise saír de problemáticas que sufrían.

Falas de Vigo, pero onde naceu esta asociación?

Foi en Madrid, en 1989. A raíz da morte dunha muller que vivía na rúa, un grupo de persoas iniciaron esta andaina para atender xente sen fogar, maiormente migrantes. Chega a Vigo en colaboración coa Fundación Social *Emaús*. Pouco a pouco foi medrando, ata estar presente en 14 comunidades autónomas, cun equipo de centos de traballadores e voluntarios.

En que lugares de Galicia estades presentes?

Temos representación nas catro provincias galegas. Estamos en Vigo, Santiago, Teo, Ferrol, Ourense, Ribadavia e Monforte de Lemos, nalgúns lugares con oficina propia e noutros compartindo espazos de cesión municipal.

Os comezos desta asociación foron con migrantes, pero o tema da vivenda está afectando igualmente a outro colectivos.

Efectivamente. Atendemos persoas en situación de vulnerabilidade. Persoas sen fogar que viven na rúa, solicitantes de asilo, persoas con adicións, familias en situación de risco etc. Calquera de nós pode chegar a ter unha situación de vulnerabilidade nun momento determinado.

Cal é a vosa contribución nesa busca dun espazo de seguridade, dun fogar?

Exercemos de mediadores e incluso de avalistas. Asesoramos e acompañamos tanto na demanda de vivenda coma con propietarios que poden ofertar propiedades. A seguridade é fundamental en ambos casos. En paralelo, levamos a cabo diversos

Exercemos de mediadores e mesmo avalistas. Asesoramos e acompañamos tanto a quen demanda como a quen oferta.

programas. Por exemplo, en Vigo, o programa *Saudade*, de acompañamento psicolóxico; o programa *Raizar*, de itinerarios individuais de inserción socio-laboral, coa intención de que persoas que acceden a unha vivenda estable logren incorporarse ao mercado de traballo, para teren autonomía económica; o programa *Participa*, que pretende xerar encontro entre veciños; e os que teñen que ver cos conflitos interxeracionais, que supón atender situacións de emerxencia, tamén conflitos internacionais como foi o da guerra de Ucraína, no que tivemos que duplicar as prazas de acollida. Neste caso, coma noutros conflitos, o Ministerio de Inclusión, Seguridade Social e Migración é quen asigna as persoas ás diferentes entidades sociais e lles facilita axudas por un período de dous anos, sempre que a solicitude de asilo sexa concedida.

Ademais de colaborar coa Administración pública, con que outras entidades o facedes?

Traballamos sempre en rede, coordinándonos para aproveitar a bagaxe e experiencia doutras asociacións, así coma dos servizos sociais comunitarios de base. Seguindo cos exemplos, en Ourense, cos Centros de Desenvolvemento Rural (CDR); tamén con concellos rurais que demandan xente e facilitan a inserción social e laboral no programa “Terras Vivas”; en Vigo e

na zona de Teis, colaboramos co “Plan Comunitario” e con XARUMA, entre outras asociacións. Con Emaús Fundación Social, nos programas “Fogares” e “Participa”. Tamén con *Hogar Si, La rueca...* Ademais formamos parte doutras redes como EAPN GALICIA, Rede Galicia Sur etc.

En Santiago, Vigo ou A Coruña o aluguer é tan desmesurado que iguala o monto do salario de quen busca

Buscar vivenda é unha odisea que para moita xente parece un obxectivo inalcanzable. Que nos podes dicir sobre os alugueiros?

Hai máis demanda ca oferta. As leis do mercado disparan os prezos. En Santiago, Vigo e A Coruña, a suba é tan desmesurada que o prezo do alugueiro é igual ao monto do salario de quen busca. Isto lévanos a desenvolver proxectos no rural, aínda que non exista tanta cultura do alugueiro. Incluso hai propietarios que prefiren que caian as casas antes ca alugalas. Tamén inflúe a enganosa información sobre os ocupas. Hai que crer na posibilidade de recuperación e rehabilitación. A aposta polo rural pasa tamén pola necesidade de dotar de medios como transporte, educación, sanidade,

traballos etc. que permitan albiscar un futuro viable.

Que propostas facedes cando se trata de acoller persoas refuxiadas ou demandantes de asilo?

Dentro do marco de acollida internacional, apostamos polo modelo de vivenda onde emprazar grupos pequenos. Os centros grandes poden coexistir para emerxencias, pero con data de entrada e de saída. Unha vivenda facilita a integración e axuda a promover a autonomía das persoas, evitando algúns dos conflitos que poden xurdir da insatisfacción.

Sobre o proxecto da Lei de Vivenda, que observacións se fan desde PROVIENDA? Dános unhas pinceladas.

Apoiar medidas para incrementar a vivenda alcanzable, como a prohibición de compravenda de vivenda social en máis de 30 anos; a cualificación de vivenda protexida; a reserva de chan para alugueiro a prezos limitados; a definición de grandes abanos de viven-

da e máis cuestións e temas que vos invitamos a coñecer a través da nosa páxina web.

Sabemos que nesta entrevista é imposible amosar todo o traballo que facedes en inclusión a través da vivenda, fomento da vivenda alcanzable e incidencia política e social. Dinos algunhas das demandas para Galicia.

Polas características de Galicia, precisamos máis parque de vivenda social. Os concellos deberían construír vivenda deste tipo, así como regular o custo medio da vivenda, para evitar guetos; crear programas de bolsa de vivendas que permitan ter máis vivenda estable.

Concluiremos, xa que logo, lembrando cal é o cometido desta asociación.

Pois... ofrecer vivendas que cambien vidas e cren comunidades.

Beatriz Estévez Lourenzo

8 DE MARZO, NADA QUE CELEBRAR

Cada ano que pasa faise máis e máis penoso ter que saír á rúa. Este xaneiro tinguído de sangue, que se prolongou no mes de febreiro, fainos recapacitar. Dende o ano 2010, son 69 as mulleres asasinadas na Galiza. Estas son as cifras da vergoña que se verán incrementadas en canto se esclarezan os casos pendentes.

Nesta loita contra os feminicidios seguimos agardando a que as autoridades se deixen de minutos de silencio e se preocupen por fin pola vida das mulleres e pola súa auténtica seguridade. Aínda está pendente unha cobertura dos casos de violencia machista con perspectiva de xénero, de xeito que a Lei Galega para a Prevención e Tratamento Integral da Violencia de Xénero sexa efectiva. Queremos un compromiso real para rematar con este terrorismo machista.

Temos dereito a sermos libres, iguais e estar no mundo sen pagar por esa liberdade.

Por outra banda, a Lei do “Solo sí es sí” debería ter sido unha axuda para todas nós, pois é unha lei que tipifica condutas que ata agora quedaban impunes por non estaren recollidas no Código Penal, cando, por desgraza, convertérona nunha arma política para lanzala uns aos outros.

O que ocorre é que os xuíces aplican a lei que favorece o reo en caso de dúbida. Sen ter presente que o consentimento está no centro, trasladándolle ao agresor a obriga de probar que a relación foi consentida. Todo isto sería moi positivo se dispuxésemos dun sistema xudicial con formación en perspectiva de xénero.

Noutra orde de cousas, a crise na que estamos mergullados non serviu para cuestionar o modelo dun capitalismo salvaxe fundamentalmente inxusto e que provoca desigualdade. As medidas tomadas só serven para recortar gastos sociais, privatizar os bens comúns e os servizos públicos como a sanidade, xustificar despidos, abaratar salarios, precarizar aínda máis as nosas condicións laborais. Todo para garantir os beneficios dos bancos, grupos financeiros e multinacionais.

Como resultado, a pobreza ten nome de muller porque o sistema só considera como económicas as actividades realizadas no mercado que dean beneficios, pola fenda salarial entre homes e mulleres, por poñer o acento nas empresas á conta de invisibilizar os traballos de coidado e os domésticos, que deberían estar no centro, como demostrou a pandemia. Por todo o anterior, o 8 de marzo en lugar de celebrar nada, vémonos nas rúas!

Foto tomada pola autora o 8M do 22 na Virxe da Cerca, Santiago de Compostela.

Seguimos agardando a que as autoridades se preocupen, por fin, pola vida das mulleres.

Unha historia vital de coherencia

Rafael Pillado, en decembro de 2021 en Ferrol. Foto Óscar Corral (EL PAÍS)

Con 80 anos fóisenos Rafael Pillado. Era ben mozo cando comezou na Bazán. Desde a súa militancia sindical e política no PC ferrolán en plena ditadura, estivo sempre ao quite da defensa dos traballadores e da loita antifranquista. Foi parte dos detidos nos tráxicos eventos do 72, canda o asasinato de Amador e Daniel. Xa en 2021 fixo público que sufría un agresivo cancro por exposición continuada ao amianto no estaleiro: unha imprevisión fatal da empresa que el mesmo denunciara sen saber aínda que formaba parte das vítimas. Empeñouse nunha nova loita: “Vou converter o meu xuízo nun xuízo para desenmascarar os responsables deste asasino silencioso aproveitando a ditadura”. A xustiza deulle a razón.

ADEUS A RAFAEL PILLADO LISTA, UN REFERENTE ÉTICO NUN MUNDO POUCO ÉTICO

Os dereitos humanos avanzaron contigo. E a xustiza, a grande, a de verdade, ficará moito máis presente para todos. Por ela sufriches o martirio inmisericorde dos “satisfeitos, dos soberbios e dos instalados no poder, no ter e posuír”, e dos do abuso sistemático contra todos os empobrecidos do mundo.

Nunca ninguén poderá dicir de ti que fuches un dos aproveitados e corruptos. Soubeches mediar con forza e ánimo na loita obreira, sindical, veciñal, cultural etc. Atento ás inxustizas. E alí te achantabas ti e facías causa común cos oprimidos.

Inmensas grazas, amigo. Dixo o poeta Díaz Castro: “O mundo enteiro sería ben máis pobre sen ti”.

Temos un referente! E tivemos a sorte de que saíu de entre nós, do pobo humilde: grazas aos teus pais e á túa familia toda. Para eles, a meirande consideración.

Recordas o slogan: “Pillado, o noso Deputado”? Non nos debes nada! Non soubemos daquela serche recoñecedores de tanta loita. Para ti foi unha sorte. A túa política estivo no corazón das clases humildes, na rúa, no taller, no mono azul, do que nunca te desclasaches nin te deixaches corromper, por moito que o intentaron e che ofreceron. Nin as difamacións e infamias fixeron pé contra ti. Brillaches polos teus feitos e bonhomía. Non prenderon na cidade, nin na fábrica, nin na prensa, nin nos infúndeos que se facían correr oralmente. Eras demasiado Rafael para tantos “Guerrilleros de Cristo Rei” que vivían nas cloacas.

Exemplo de autenticidade, coherencia e honestidade. E nunca odiaches. Fuches sempre inmensamente libre. Aguantabas sen claudicar das reivindicacións. Aí, na causa dos pobres eras forte coma un penedo: “Non nos moverán!”

A meirande aperta e gratitude. Como o Alén é moi grande, xa nos reencontraremos, Rafael. Preguntarei por ti. Seguramente teremos que loitar aínda outro convenio colectivo. E que xa el non sexa coma o do 72 en Ferrol!

Ti entendes moito diso. Confiamos en ti. Sempre.

CANDIDATURAS AO III RECOÑECIMENTO ACAMPA 2023 Á DEFENSA DOS DEREITOS HUMANOS !!!!

No eido internacional:

• **Salvamento Marítimo Humanitario**, a ONG vasca que co barco de salvamento Aita Mari salva vidas no Mediterráneo Central. Non é unha historia épica de superhombres/mulle- res. É unha historia de xente corrente disposta a facer o que os Estados non fan. É unha historia de non deixar morrer a ninguén na mar.

• **Pepe Mujica**, presidente de Uru- guai entre 2010 e 2015, cun pasado guerrilleiro que o levou ao cárcere por máis de quince anos. A súa voz é in- quebrantable na defensa dos pobres, os esquecidos e os invisibles e moi crítica co consumismo e o modelo de civilización que montamos. “Vivir con causa é a única forma de vivir”, mantén Pepe Mujica.

• **Médicos sen Fron- teiras**, ONG que desde hai máis de corenta anos leva atención médi- co-humanitaria a millóns de persoas naquelas partes do mundo que sofren os efectos das guerras, da violencia, dos desastres naturais..., da crise climática extrema...

No eido galego:

• **Rafael Pillado Lis- ta**, pola súa incansable loita polos dereitos so- ciais e políticos da clase traballadora. Cofundador do Comité Cidadán de Emerxencia para a Ría de Ferrol, da asociación cultural Fuco Buxán e da Asociación Galega de Vítimas do Amianto (AGA- VIDA). Tamén participou na fundación de CCOO e do PCG.

• **Manuel Monge**, so- ciólogo, docente e escritor. Polo seu com- promiso na defensa dos Dereitos Humanos, a súa entrega e militancia na defensa das causas xus- tas e pola súa loita pola recuperación da memo- ria histórica.

• **Alfonso Mascuñana Bordas**, incansable activista. Cura obreiro no barrio coru- ñés de Palavea e profesor de filosofía. Voluntario en Nica- ragua durante a revolución sandinista e defensor dos Dereitos Humanos en Hon- duras. Xa xubilado, foi volun- tario á illa de Lesbos durante a crise do 2016.

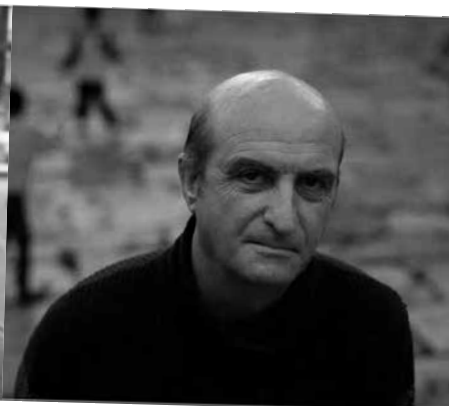
• **A Maristela** Asociación de mulleres no municipio de Sobra- do dos Monxes, que actualmente conta con 400 mulleres doutros concellos limítrofes. A axuda e apoio aos refuxiados afgáns que chegaron recentemente a Sobrado dos Monxes fainas merecedoras do noso Recoñecemento. “A Maris- tela” proveulles de mobles, roupa, alimentos, equipamento da cocina, gastos de luz, desprazamentos...

Infórmanos a organización de “Acampa pola Paz e o dereito ao refuxio” das candidaturas para o recoñecemento público na edición deste ano. Difundimos aquí esta selección de historias de vida a prol da paz, dos dereitos das persoas e da protección global dos máis vulnerables. Estas son as nominacións sobre as que agora os integrantes da Rede Acampa poderán votar

• **Save the Children, ONG** que desde hai máis de cen anos traballa en distintas partes do mundo para protexer a infancia, actuando en emerxencias humanitarias e procurando refuxio, hixiene, alimentación, cobertura médica, protección e educación.

• **Comisión de Cascos Brancos**, dependente do Ministerio de Relacións Exteriores arxentino, dedícase desde 1994 á asistencia humanitaria internacional, desenvolvendo proxectos de cooperación multilateral e dando resposta inmediata ante desastres naturais, en coordinación co Programa de Voluntarios da ONU.

• **Pinar Selek**, socióloga e escritora turca convertida no símbolo da resistencia e da defensa dos Dereitos Humanos no seu país. Unha das activistas referente en materia de feminismo, antimilitarismo e convivencia entre culturas.

• **“Aga-Ucráína”** Asociación Galega de Axuda a Ucraína. Fundada fai un ano, tras a invasión rusa a Ucraína, traballan nas catro provincias galegas para atender as necesidades dos seus compatriotas refuxiados

• **Ibrahima Diack e Magatte Ndiaye**, os defensores de Samuel Luiz.. Non debe caer no esquecemento nin o acontecido nin, tampouco, o reverso luminoso que tivo aquela traxedia tan escura, a **exemplar intervención dos mozos de orixe senegalesa** afincados na Coruña, **naquel momento en situación irregular, tratando de protexer a Samuel.**

• **Francisco Coteló**, presidente de **Manos Unidas en Galicia** organización á que leva ligado máis de corenta anos e coa que traballou en Perú, India ou África.

A asemblea de Irimia e o lume novo da Candeloria

No mosteiro de Bergondo celebramos, o día 4 de febreiro, a asemblea anual da Asociación Irimia, editora desta revista, da páxina web e do blog irimia.gal, organizadora das romaxes e demais eventos, xuntanzas e emprendementos ben coñecidos polos nosos subscritores/as e lectores/as. Como adoitamos facer, alén das habituais formalidades que esixen os estatutos e a lei de asociacións (rendición de contas, renovación de cargos...), aproveitamos a xornada para darlle un carácter de encontro, debate e celebración.

A asemblea da asociación: contas, cargos e decisións

Como noutras ocasións, comezamos pola “base material”, dando razón transparente e precisa dos cartos que ingresamos, gastamos e fan posible o que facemos.

Os ingresos da asociación en 2022 (un total de **19 541,36 €**) viñeron das cotas (1450 €), de doazóns e subscricións de apoio (1340 €), de doazóns na Romaxe (622,10 €), de devolucións do IVE previamente pagado (2278,26 €) e de subscricións á revista *Irimia* (13 845 €). E está pendente de cobro unha subvención da Deputación da Coruña, por valor de 1925,00 €.

Os gastos nese mesmo ano supuxeron un total de **22 468,51 €**. Os servizos, impostos e funcionamento ordinario da asociación levaron 2 679,73 €. O gasto na revista en versión electrónica e papel (maquetación, impresión, envío, xestión web e xestión bancaria) ascende a 16 286,75 €. E os gastos de organización da Romaxe en Castelo-Culleredo foron de 3502,03 €.

O déficit de funcionamento no momento de pechar o exercizo foi de **2927,15 €** (que se corraxirá a **1002,15 €**

no momento do cobro da subvención indicada).

A pesar de que as perspectivas de colaboración do concello de Brión na organización da Romaxe son moito mellores das que se deron no caso de Culleredo, esa situación deficitaria prevese maior no ano actual, 2023, no que non se conta coa devolución de atrasos do IVE e non hai previsión de mellora nos ingresos, pero si de aumento dos gastos da revista por incremento dos prezos. As previsións apuntan un déficit contable de **1500 €**, mesmo contando cunha previsión optimista de 2000 € de subvención.

Para corraxir ese déficit é necesario unha actualización dos prezos de subscrición, tal como se explica na carta do tesoureiro, que publicamos aquí mesmo.

Reelixíronse os cargos da directiva, tal e como se dispón nos estatutos. Neste caso reelixíronse por práctica unanimidade as mesmas persoas para os mesmos cargos: ademais dos vogais de zona e de seccións, o servizo de presidir Irimia réalizao Lucía Santiago Díaz, sendo secretaria Bea Pérez Mosquera e tesoureiro Manuel Adame Moldes.

Unha decisión relevante foi encomendarlle á Xunta Directiva a organización dun proceso de selección dunha ou varias persoas que asuman os traballos de coordinación e edición da revista en papel e a web, de maneira que se posibilite a transición a ese modelo en xaneiro de 2024.

Vulnerabilidades en perspectiva

Nesta ocasión organizouse unha mesa redonda na que se expuxeron situacións de vulnerabilidade, sobre todo de mulleres, na nosa contorna próxima e, ampliando o foco, a nivel global, con testemuñas de Afganistán, xente refuxiada que xa está aquí, que presentou Marta Sopeña.

No plano das nosas situacións de “vulnerabilidade consolidada” no tempo, Merchi Andrade, da Asociación Xiara, expuxo a situación das empregadas do fogar, mulleres galegas e tamén inmigrantes, con realidades de auténtica privación dos máis elementais dereitos laborais, a pesar dos cambios legislativos positivos realizados na última década.

Marisa Vidal presentou o libro sobre *a revolta das mulleres na Igrexa*, no que se expón o proceso seguido na súa maduración e consolidación desde

o seu comezo en 2020, como unha iniciativa pola igualdade das mulleres no ámbito eclesial, e que afunde a súa raíz no movemento “Alcem la veu” en Catalunya. Recóllense voces de Madrid, Galicia, Andalucía, Aragón, País Vasco, México, India e comunidades indíxenas de Latinoamérica. Ademais, abórdase a folia de ruta actual do movemento e o seu futuro, e faise unha orixinal “xenealoxía”, con 60 “nais” que se presentan como as súas antecesoras históricas.

Celebración sentida e con sentido

Despois dun bo xantar compartido no claustro solleiro do Mosteiro, con música e voces de artesanía, a xente máis nova estivo a cargo da condución da celebración da *nosa candeloria*. Foi unha celebración sinxela e sentida co corpo, co ánimo e co pensamento. Esta foi a nosa versión da oración fundacional da mellor tradición cristiá

Noso Pai-Nai, en quen somos e vivimos,
santificado sexa o teu nome.
Veña o teu Reino e fágase a túa vontade
aquí na terra coma no ceo.
Dáunos hoxe o noso pan de cada día,
perdoas as nosas ofensas
e así tamén perdoamos nós a quen nos ten ofendido.
Non nos deixas caer na tentación e líbranos do mal.
Amén!

Cómpre agradecerlles a Clara e a Carmela que desenvolvesen o espazo FAÍSCAS, pensado para facilitar o coidado de nenos e nenas, posibilitando así que participen persoas con compromisos “coidadores”.

A asemblea de Irimia e o lume novo da Candeloria

Benquerido/a irimego/a:

Na Asemblea da Asociación Irimia, celebrada en Bergondo o pasado día 4 de febreiro, adoptouse por unanimidade dos socios e socias presentes a decisión de aprobar un incremento de 5 € nas cotas de subscrición da Revista *Irimia* nas súas dúas modalidades: subscrición ordinaria e subscrición de apoio.

Levamos desde o ano 2016 sen modificar a contía das subscricións, mais a subida dos prezos das nosas provedoras nestes últimos anos fixo que os custos da edición e envío da revista sexan superiores aos ingresos acadados polas subscricións. A día de hoxe, o prezo da revista é de 3,20 € por exemplar. Para que o poidades ver máis claro, diremos que unha subscrición ordinaria paga 30 € anuais, cando o custo que supón a edición da revista para cada subscritor é de 35,20 € (3,20 € x 11 revistas).

Esta é a situación que se analizou na asemblea e que levou a tomar a decisión do incremento. En consecuencia, a partir do mes de abril, pasaremos ao cobro dos recibos domiciliados cos seguintes importes:

- Subscrición ordinaria: 35€
- Subscrición de apoio: 50€

Se por calquera motivo queres modificar a túa subscrición, só tes que poñerte en contacto con nós no noso enderezo electrónico: irimia@irimia.gal ou chamando ao teléfono 615 464 095 (Xosé Lois, responsable das subscricións da revista).

Unha aperta irimega
Manuel Adame Moldes
Tesoureiro da Asociación Irimia

Edita: Asociación A. IRIMIA - Dende setembro de 1981

Mesa de redacción: Daniel López Munoz, Luís Gómez Aldegunde, Pedro Pedrouzo Devesa, Rubén Rivas Vidal, Lidia Campos Chan, Lines Salgado Iglesias, José Antonio Martínez. Tlf. 986 10 49 45.

Colaboradores: Victorino Pérez Prieto, Manolo Regal, Alfonso Blanco Torrado, Xosé Lois Vilar, Marta Sopeña, Tareixa Ledo Regal, Xabier Blanco, Valentina Formoso Gosende, Antonio Pinto Antón, Carmen Soto, Rubén Aramburu Molet, Marisa Vidal, Xan Guillén, Christina Moreira, Carlos Vázquez G., Teresa Souto Loira, Josecho de la Torre Culler, Lucía Santiago Díaz, Baldomero Iglesias Dobbarrio (Mero), Lois Ferradás, Xaquín Campo Freire, Nieves Espiñeira Medín, Francisco Almuíña, Alfonso Mascuñana, Antón Laxe, Ramón Díaz Raña, Olga Álvarez, Bea Cedrón, J.M. Barca López, Felipe Arias Vilas, Tino Santiago e Clara Baliñas Vidal.

Corrección lingüística: Lidia Campos Chan, Luís Aldegunde.

Recepción de artigos e colaboracións en: asociacionirimia@gmail.com

Subscripcións: Apdo. 296 - 15704 Santiago de Compostela.

Telf.: 615 464 095 / irimia@irimia.gal

Ordinaria: 35 Euros, de Apoio: 50 Euros. Cota de socio: 3 Euros.

Para asuntos da asociación non relacionados coa revista: irimia@irimia.gal

Conta: Fiare Banca Etica

ES10 1550 0001 2500 0078 9628

Depósito Legal: C-1417-81

Tirada: 650 exemplares

Deseño e maquetación: TallerDD (Riveiro)

ISSN: 2172-9182

Imprime: TÓRCULO Artes Gráficas

Distribúe: IMPACTA

Edición electrónica: <http://irimia.gal>

Feito en papel reciclado

Actividade subvencionada pola

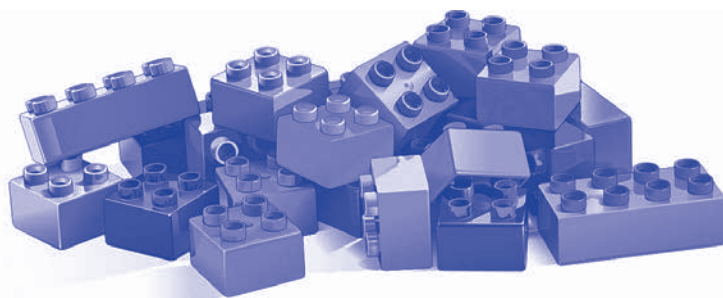
Deputación DA CORUÑA

Que é o que teño que facer?

En decembro de 1933, Carl Jung estaba a responder, como era habitual nel, unha das múltiples cartas que lle chegaban á súa residencia suíza. Este prestixioso psiquiatra, fundador da psicoloxía analítica, recibía consultas que ían alén do estritamente académico. Pois unha persoa escribíralle coa intención que lle resolvese unha auténtica dúbida existencial: que tiña que facer para se comportar de maneira correcta na vida. Na resposta que lle enviou Jung, expuña con claridade o seguinte: “As túas preguntas non teñen resposta, porque o que ti queres é saber como vivir. As persoas viven como poden. Non existe un único, un camiño unívoco... Se isto é o que ti buscas, o mellor que poderías facer é unirse á Igrexa Católica, onde te van dicir que é que».

LEGO, creatividade e catecismo

Todas coñecemos a esta empresa danesa de xoguetes, mais concretamente polas súas pezas, bloques de plástico, a xeito de ladrillos de construción, coas se converteu nunha das principais empresas do sector. Das caixas con variadas pezas, coas que as crianzas estimulaban a súa creatividade, pasouse a un modelo, hai uns 20 anos, de propor modelos coñecidos (edificios, series e filmes) que non había máis que reproducir seguindo un manual de instrucións. Foi un auténtico éxito: medraron simplificando, mesmo contra a idea de creatividade que inicialmente promovían. E non deixo de pensar se non acontecería o mesmo nas diferentes confesións cristiás a partir da Idade Moderna, ao propor fronte a Biblia e outras obras de espiritualidade, manuais onde se presentasen de xeito sintético e claro os contidos fundamentais da doutrina cristiá. O sentido da vida, da fe, o que facer, guiado por un documento de preguntas cunha única resposta. Serían estas igrexas de catecismo as que lle recomendaría Jung na súa carta.

Preguntas e respostas

Pilato fixo chamar a Xesús e tiveron, segundo nos relata o evanxeo de Xoán, unha conversa marcada polas preguntas do prefecto romano. No relato vemos que Xesús non lle dá resposta nin á primeira nin á última. Da primeira, “De onde es ti?”, non toca falar hoxe. Mais Xesús foille dando resposta ás seguintes, até que resoou o silencio tras a última: “Que é a verdade?” (Xn 18, 38). Houbo alguén que me explicou que esa non resposta era a interpelación do evanxelista a todas quen se achegasen á súa obra: a verdade é todo isto que acabades de ler, a Boa Nova de Xesús recollida neste evanxeo. Que queres que máis che conte? A verdade son eu, é a miña vida. Mais por moito que nos guste, por moito que o releamos, agradecemos, tal cal o remitente de Jung, unha resposta clara, que nos indiquen cal é o seguinte paso, a seguinte cousa correcta que temos que facer. Pedimos un catecismo, de preguntas e respostas claras, renunciando á liberdade e creatividade que nos ofrece a Boa Nova.

IRIMA Falando da lingua

Lidia e Valentina

Unha volta ao de antes...

E as mulleres que aquí están todas teñen as pernas tortas. Unhas serven pra abeacas, outras pra trancar as portas!

Esta cantiga tradicional galega cantan os mozos de Marvallada, de Pontevedra! É a "Ruada de Chamosa". Dá gusto escoitalos! Seica a canta tamén Fuxan os Ventos.

Ben sabemos do sexismo na música tradicional e non é moi politicamente correcto o que aquí se di, pero como esta é unha estrofa dunha regueifa, hai para todos... porque o que lles contestan elas tampouco queda atrás...:

Nesta rúa non hai homes, aturuxan as mulleres, e os poucos homes que hai son pra rabos de culleres.

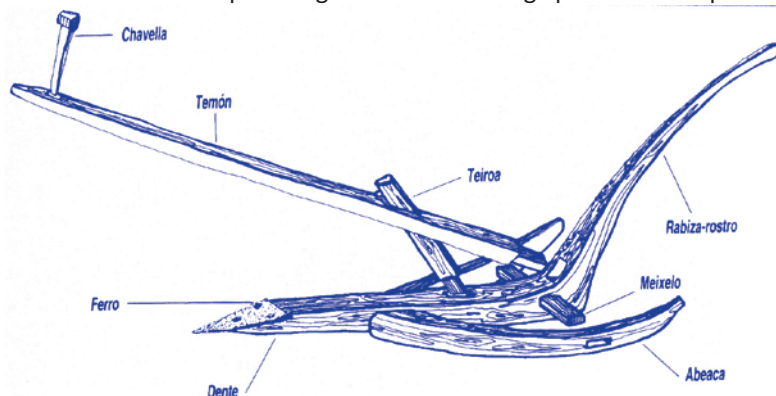
Vós sabedes o que son as abeacas? Pois nós non o sabíamos e botámonos a preguntar. Canto aprendemos! Explicounos a nosa compañeira Juana que alá en Ourense as abeacas son as dúas pezas que ten o arado e que serven para anchar o suco, cando se está a labrar. Claro, isto son as abeacas en todos os sitios onde haxa arados, só que ela ten a palabra de seu. Ao

mellor vós chamádeslles "gueifas", ou "forcados", ou "orelleiras". As abeacas eran tortas, entón as pernas das mozas tamén... Ao falar das abeacas, demos co vesadoiro, que é a peza do arado que serve para botar a terra cara aos lados, que ao mellor vós chamádeslle "veso". Ou vós chamádeslle "veso" e mais "vesadoiro" ao arado de ferro? Nós tamén labramos algo (ai, que tempos aqueles!!!)..., pero non pasamos do temón e das rabelas ...

Moito prestan estas casualidades! Son palabras que quizás estean destinadas a perderse pola falta de uso, que quizás cando dean con elas dentro de moitos anos, xa as cualificarán de arcaísmos... O mesmo lle pasa a "gra-

mán"... Sabedes o que é? É o adorno das cremalleiras, o que se utiliza para tirar del para que abran ou pechen. Pois si, estoutro día Delia díxonos que a cremalleira estaba ben, pero que lle rompera o gramán... E nós veña a mirar a ver o que tiña e... así o aprendemos! O caso é que o buscamos no Dicionario da Real Academia Galega e non o atopamos, pero si demos con el no Dicionario de Dicionarios e aí defíneo como "Adorno de cores nos vestidos". Preguntámoslle a Delia e, efectivamente, confirmounos que si, que a roupa tamén podía ter ghramáns (con gheada, así o pronuncia ela!) para adornala.

Vida longa para as nosas palabras!!!

O fachineiro de Ence

A biofábrica

"Ence é unha empresa firmemente comprometida coa sostibilidade". Así comeza a benvinda do presidente da empresa na web da compañía. Nos currículos do seu consello de administración aparecen nome familiares coma Alcoa, Coca Cola, Ebro Foods, JP Morgan e outros. Esa mesma mesa frecuentárona unha exministra de medio ambiente e un exconselleiro do mesmo ramo na Xunta. As súas declaracións ambientais maquéntanse cunha esperanzada cor verde nas portadas no máis delicado estilo *greenwashing*. A súa fábrica de celulosas chámase "biofábrica". A compañía, que foi privatizada polo goberno Aznar, sitúase en chan público. O goberno Rajoy, en funcións, concedeulle unha prórroga de 60 breves anos. A fábrica di que ten que seguir na ría de Pontevedra porque precisa de auga e dun lugar onde evacuar verquidos. A compañía paga os seus impostos en Madrid para que Ayuso poida baixar as taxas dos seus concidadáns. Todo isto parécelle ben aos líderes de UGT e CCOO, que mostraron o seu "apoio incondicional" á compañía. As provincias de Lugo e Ourense serán, no que queda de século, eucaliptais dos que asomarán aquí e acolá eólicos de 120 metros de altura. A ría seguirá contaminada. Non importa. Isto é transición enerxética pura.

